

FORMULACIONS DE L'IMPERATIU KANTIÀ

A la METAFÍSICA DELS COSTUMS, Kant diu que la moral és una Llei per a l'home, que exerceix una compulsió interna [innerer Zwang].

Aquesta és una noció emancipatòria car el dret, per la seva banda, compelleix l'home heterònomament, renunciant a formar-lo d'una correcta forma de pensar [Gesinnung].”

Kant considera que els manaments morals han de ser imperatius categòrics i no pas hipotètics: l'imperatiu hipotètic diu, p.ex.: “no he de mentir, perquè vull conservar la meva honra.”; l'imperatiu categòric, en canvi, diu: “no he de mentir, encara que mentir no em reporti cap vergonya.” Els imperatius categòrics, per tant, tenen una validesa universal, per a tots els éssers racionals al marge dels seus sentiments, desigs i interessos. La llei universal és, en conseqüència una llei formal i no pas un principi amb contingut material. En tant que formal, la llei moral s'expressa com un imperatiu categòric, del qual hom troba fins a cinc formulacions a la *Metafísica dels Costums*

1. Fórmula bàsica: “actua segons aquella màxima que al mateix temps pot convertir-se ella mateixa en llei universal.” („Handle nur nach derjenigen Maxime durch die du zugleich wollen kannst, daß sie ein allgemeines Gesetz werde.“)

2. Fórmula naturalista: “actua segons màximes que puguin prendre's al mateix temps elles mateixes per objecte com a lleis universals de la naturalesa.” („Handle so, als ob die Maxime deiner Handlung durch deinen Willen zum allgemeinen Naturgesetz werden solle.“)

3. Fórmula humanista: “actua com si tu la Humanitat així en la teva persona com en la de qualsevol altre hagi de ser considerada sempre com una finalitat i mai no com un mitjà.” („Handle so, dass du die Menschheit sowohl in deiner Person, als auch in der Person eines jeden anderen jederzeit zugleich als Zweck, niemals bloß als Mittel brauchest.“)

4. Fórmula autonòmica: “actua sempre segons aquella màxima la universalitat de la qual tu puguis voler al mateix temps com a llei universal” („Handle so, dass der Wille durch seine Maxime sich selbst zugleich als allgemein gesetzgebend betrachten könne.“)

5. Fórmula de regne dels fins: “actua en cada moment com si tu, a través de les teves màximes, fossis membre legislador del Regne dels fins („Handle so, als ob du durch deine Maxime jederzeit ein gesetzgebendes Glied im allgemeinen Reich der Zwecke wärest.“)

Malgrat que en cadascuna d'aquestes formulacions s'hi destaca un aspecte concret, Kant les considerarà sempre amb idèntic valor. L'anomenada llei natural (*Naturgesetzformel*) sembla expressar l'imperatiu categòric com si fos tan universal com una llei natural. La fórmula humanista (*Menschheitsformel*) subratlla una premissa fonamental de Kant segons la qual “tots els éssers humans, en efecte, estan sotmesos a la llei segons la qual cada un d'ells mai no ha de tractar-se ell mateix ni tractar tots els altres simplement com a mitjans, sinó sempre al mateix temps com a fins en si.” La consideració de tota persona i la seva dignitat esdevé, d'aquesta manera, una llei objectiva. La fórmula “autonòmica” (*Autonomieformel*) identifica un altre aspecte fonamental de l'ètica kantiana: que l'home pugui decidir

el que fa pressuposa una voluntat que influeix en l'acció. La voluntat és però autònoma només quan és lliure i no pas heterònoma i a partir d'aquesta premissa introdueix un concepte fecund: el Regne dels Fins (*Das Reich der Zwecke*), el qual descriu l'estat ideal em què "tots els éssers racionals estan sotmesos a la llei" segons la qual cada un d'ells mai no ha de tractar-se ell mateix ni tots els altres simplement com a mitjans, sinó sempre al mateix temps com a fins en si."

PER AL DEBAT: L'imperatiu categòric aporta certament la regla bàsica per a una bona conducta però no és suficient, perquè l'home no és un ésser racional pur sinó que té inclinacions [Neigungen] i impulsos [Triebe]; per tant cal una bona voluntat necessàriament. Qui vol actuar conforme a la moral ha de prendre el bé absolut com a mesura de les seves accions. El bé absolut [Das uneingeschränkt Gute] és descrit per Kant com a moral [Sttlichkeit], que és una idea a priori que no pot ser definida, però que qualsevol pot determinar a partir dels seus judicis. ¿Creieu que una teoria kantiana de l'ètica seria vàlida, com defensava ell, fins i tot "per a un poble de dimonis", és a dir, en absoluta manca de bona voluntat?